

Móra Ferenc: A SZEGEDI NAPLÓ TÖRTÉNETE

(részlet)

Pár nappal később, hogy Mikszáth a tiszteletére rendezett lakomán búcsút vett Szegedtől, jelentette a Napló, hogy „Pósa Lajos úr, a z e l ő n y ö s e n i s m e r t n e v ű fiatal író belépett a szerkesztőség kötelékébe”.

Ez a megritkított frázis ezúttal valóban igazságot mondott. A fiatal költőnek, aki már ekkor sok osztályát kijárta az élet keserves iskolájának, ez időben már csakugyan volt neve az irodalmi körökben. Egy kötet verse is megjelent már, a kritika melegen fogadta, bár még ekkor alig sejtette valaki, hogy a költő milyen magasra fogja feltörni magát a magyar Parnasszuson. A Szegedi Napló már megindulásakor külső munkatársai közt említi, azonban a laphoz való viszonya, úgy látszik, nagyon plátói volt, mert egy mutatványképpen közölt versén kívül munkálkodásának semmi nyoma a Naplóban egész 1881-ig, amikor a jó szerencse – a Naplóé is, meg az övé is – idehozta,

1881. január 8.-án köszöntött be Pósa a Naplóban egy *S z e g e d* című tárcával, amit bátran mondhatni lírai költeménynek is. Szegedről kevés szó van ebben: azt várja tőle, hogy elfeledtesse vele Pestet, amely kifosztotta álmaiból, reménységeiből. Nyilván hamarosan teljesedett a kívánsága, mert pár hét múlva már azt vallja egy hangulatos cikkében, hogy úgy érzi magát Szegeden, mintha itt született volna. Ha nem mondaná is, kitetszenék ez a megelégedettség azokból a vidám dalokból, melyek egyre sűrűbben jelentek meg a Napló tárcájában.

Egyebet nem is csinált Pósa a lapnál: verset írt, egy-egy hazafias vezércikket, vasárnaponként apróságokat, igen naiv kis történetkéket – ezek a mai borgisok ősei – meg színházi referádákat csinált. A riport nem volt kenyere, máig is legendákat mesélnek élehetlenségéről, mint *u j d o n d á s z é r ó l*. (Bocsánat ezért a szóért, komolyan használták ezt akkor, mikor szerkesztési irodának mondták a szerkesztőséget.)

Hanem hiszen nem érte ezért szemrehányás Pósat. Verset adott a riport helyett, kalácsot a kenyér helyett, a kéz gépi munkája helyett a meleg szívét, mely csudálatosan fogékony volt minden külső hatás iránt. Ezüst húrú lantja megpendült a szellő-érintésre is és telezengte az Alföldet lángoló hazafias és szerelmi dalokkal. Ugyanazok a jelenségek ismétlődtek nála, melyeket Mikszáthnál konstatáltunk. Mikor idejött, tele volt a lelke zsongó dallamokkal, melyeknek szárnya azonban csak a mi szabad pusztáink tiszta legében bontakozott ki, tele volt lelke virágokkal, melyeket a szegedi nap tüze pattantott ki és nevelt mindig friss ligetté. Mint előbb Mikszáth, úgy most a Pósa dolgai tették a Naplónak fő vonzóerejét s mint ahogy Mikszáthot, Pósat is a fővárosban szólították sikerei Szegedről. Csakhogy ő ott is megőrizte szívének teljes szeretetét Szeged iránt mind a mai napig.

Nem is csoda, majd tíz esztendeig itta a Tisza vizét, volt ideje összeforni ezzel a néppel, mely mindig meg tudta becsülni az irodalom embereit, őt meg éppen tenyerén hordozta. A lapnak két évig volt belső munkatársa, 1883-ban megvált az újságírástól, de nem a Naplótól és nem Szegedtől. Addig írta a költői szárnyalású

vezércikkeket és a színi referádákat – olyan udvarias bírálatokat azóta sem írtak Magyarországon – míg végre megszerette a színházat, a színház meg őt. Nem kell rosszat gondolni, ő nem állt be Thespis kordéjába, csak a bakra ült: titkár lett Nagy Vince társulatánál s mint ilyen maradt itt Szegeden 1889-ig. Új állása a laphoz való viszonyán nem változtatott semmit, sőt azt lehet mondani, hogy ezután többet dolgozott, mint eddig. A p r ó t ö r t é n e t e i b ől kötetekre valót adott ki a Naplóban s ezekkel a bájos kis románcokkal, apró tragédiákkal, vidám tréfákkal, melyeket a kritika később Pósa költészete gyöngyeinek nevezett, teljesen megvette a szívét a szegedi publikumnak. Egyik legkedveltebb alakja lett társadalmunknak, szívesen látták mindenütt s nem egy szegedi úri családnak azóta férjévé, asszonyává serdült gyerekei ma is örömmel emlékeznek vissza a még akkor fekete hajú Pósa bácsira, akinek mindig tele volt a zsebe cukorral, ennél is édesebb versikékkel a gyerekek számára. Meg is próbálkozott Pósa egy gyerekeknek való újsággal, a J ó B a r á t című heti folyóirattal, de pár hónap múlva kénytelen volt vele fölhagyni. A jeles írók egész sora dolgozott bele, olcsó volt, szép volt, de a vidéken nem bírt megélni. S i n g e r é s W o l f n e r ügyes keze kellett ahhoz, hogy évek múlva diadalmas utat tegyen az egész országban A z É n U j s á g o m.

Hanem azért mégis sokat köszönhet Pósa Lajos Szegednek, mert itt jött össze Dankó Pistával. A Napló hozta vele össze. Szegény Dankó Pistának forrongott már akkor a teremtő lelke, ki is szakadt belőle egy-két melódia, mégse tudott semmire menni, míg Pósának a Naplóban olvasott versei meg nem ihlették. Egy szép nyári délután az ablakban ülve megzenésítette a zseniális cigány Pósának egyik népdalát, a kútnál trécselő cseléd lányok még akkor megtanulták s a következő vasárnap délután már az egész felsőváros fiatalsága ezt táncolta a Pillében. Pár hét alatt ez a dal az egész országban összeölelkezve hordta szét a Pósa és a Dankó nevét.

Ettől fogva nem is vált a két név egymástól. A két bohém zsenije egymást ihlette, a Pósa dalai, magukban is élő-eleven ritmusok, új, meg új melódiákat váltottak ki a Dankó lelkében s az új melódiák megint új húrokat zendítettek meg a Pósa lantján. Együtt repültek a dioskurok a dicsőség arany szárnyain a csillagok felé s míg magyar nótát dalolnak a világon, addig mindig együtt emlegetik a nevüket.

Mikor Pósa-t 1889-ben fölvitték Szegedről Budapestre s Szeged intelligens társadalma fényes banketten búcsúzott el a költőtől, akinek aranytollat nyújtottak át, egy hosszú fejezet záródott le a Napló történetében, talán a legragyogóbb fejezet. Ha nem kellene bizonyos monográfia-szint adni ennek a vázlatnak, hanem szabadon lehetne megírni egy negyed század bohémiájának történetét, a leghazarabb színekkel ezt a korszakot lehetne és kellene festeni. Rapszodiákat kellene írni a nyomorúsággal való küszködésről, melyet megaranyozott a dicsőség, a múzsa választottjairól, akiknek égett a lelkük, de fázott a lábuk, a pajzánságról, mely rózsaszín fátyollal takarja el a könnyeket. Ennek a mesevilágnak valóban legmosolygóbb fejezete ért véget a Pósa elköltözésével. (...)

In: A Szegedi Napló huszonöt éve, 1878-1903. *Engel Lajos, Szeged, 1904*